

כ ת"א (תל-אביב-יפו) 49228/05

חיים זיסוביץ

נגד

יוסף משולם

הטלוויזיה החינוכית הישראלית (צד ג')

בית משפט השלום תל-אביב-יפו

[03.12.2008]

כבוד השופטת סיגל רסלר־זכאי

בשם התובע - עו"ד נמרוד כנפי

בשם הנתבע - עו"ד אמיר רוזנברג

בשם צד ג' - עו"ד דניאל להמן

פסק דין

1. נשוא ההליכים שלפני הינה תוכנית הטלוויזיה "תיק תקשורת" אשר הוקלטה ביום 3 פברואר 2005. מר יוסף משולם (להלן: "משולם"), אשר כיהן באותה העת כמנהל התוכניות ברשות השידור וסגן מנהל הטלוויזיה, הוזמן ביחד עם מר יעקב שחם, יו"ר ועדת התכניות של הטלוויזיה, לראיון על ידי מנחה התוכנית מר חיים זיסוביץ (להלן: "זיסוביץ"). משנתבקש משולם להתייחס לטענה ולפיה מועסקים ברשות השידור מקורבים לבעלי תפקידים, התפתח דין ודברים בין השניים בגינו הוגשו תביעות הדדיות בגין לשון הרע.

תביעתו של זיסוביץ הוגשה בספטמבר 2005 (ת.א. 49228/05 להלן: "תביעת זיסוביץ") במסגרתה ביקש לחייב את משולם בפרסום התנצלות, שתשודר במסגרת תכנית "תיק תקשורת" וכן לחייב את משולם בתשלום פיצוי כספי ועונשי בסך של 500,000 ש"ח. משולם צירף להליכים בתביעת זיסוביץ את "הטלוויזיה החינוכית הישראלית" (להלן: "הטלוויזיה החינוכית") בהודעה לצד שלישי. תביעתו של משולם הוגשה ביולי 2006 (ת.א. 40926/06 להלן: "תביעת משולם"), במסגרתה ביקש לחייב את זיסוביץ בתשלום פיצוי בסך של 300,000 ש"ח.

כ שתי התביעות הועברו אלי בהחלטת כב' סגנית הנשיאה השופטת ש. אלמגור והחלטתי לאחד הדיון בהן. בתביעת משולם נקבע, על ידי כב' הש' מרק-הורנצ'יק כי תחילה תוכרע שאלת האחריות, הצדדים סיכמו טענותיהם בכתב. בתביעת זיסוביץ, לא פוצל הדיון (לשאלת האחריות והנזק) התקיימה ישיבת הוכחות לפני, לאחריה סיכמו הצדדים טענותיהם בכתב.

מבוא

2. זיסוביץ בעת הרלבנטית שימש מנחה התוכנית "תיק תקשורת" (להלן: "התוכנית"). התוכנית עסקה בביקורת על עולם התקשורת בישראל, בניתוח של "מאחורי הקלעים" תוך בחינת "הפוליטיקה", מגמות ומהלכים בתקשורת הכתובה והאלקטרונית. התוכנית משודרת בטלוויזיה החינוכית למעלה מ- 16 שנה, החל משנת 1992 ועד היום.

אביא את חלקו הרלבנטי, לשתי התביעות, של תמליל הראיון כפי ששודר:-

"חיים: יש טענה שחוזרת ונשנית על שיבוץ מקורבים, אנשים שאתם מכירים, אתה ומנהל הטלוויזיה, משבצים אותם בתכניות הגשה לאו דוקא על פי הכישרים אלא על פי הקשרים.

יוסי: אתה מוכן לתת דוגמאות.

חיים: יש דוגמאות רבות, ... אתה רוצה, בסדר, אתה מכיר את הגב' מיכל זוארץ, מיוודד איתה בדרך זו או אחרת, אני באמת לא יודע, והיא משובצת בתכנית יוקרה, האם אתה לא רואה בזה איזה שהוא פסול, כאשר עובדים אחרים נדרשים לדווח על קרוב משפחה שנמצא באיזה שהוא אגף מרוחק.

יוסי: אתה מדבר על קרובי משפחה אז קודם היא לא קרובת משפחה שלי, בו תדייק בענין הזה, חיים...

חיים: נכון אבל היא ידידתך.

יוסי: ידידה טובה מאד שלי.

חיים: ואתה ממונה עליה ואתה קובע את שכרה.

יוסי: אני לא קובע את שכרה, יש ועדה שקובעת את שכרה ואם תשמע מה שכרה אתה פשוט תתבייש... והאמן לי זאת שאלה שזה לא מכובד אפילו לשאול אותה ולא מכובד... לא אבל תרשה לי לסיים, כדאי שתראה את הריטינג שלה, היא מובילה את ערוץ 2, ... ואתה יודע חיים אם אתה הולך ברמה הזו, אני לא אשאל אותך למה עזבת את הרדיו?

חיים: אתה יכול לשאול.

יוסי: לא אני יכול לשאול, כי הגשת שעות נוספות, אתה יודע איך הגשת, ובאותו זמן היה של תיווך דירות.

חיים: אה כן.

יוסי: נכון.

חיים: אגב על זה אתה יכול פשוט להיתבע לדין על הוצאת דיבה."

(הציטוט מובא מסעיף 39 לכתב ההגנה לתביעת משולם ונספח ד' לכתב התביעה של זיסוביץ)

טענות הצדדים

3. זיסוביץ טען כי תוכן הראיון היה ידוע מראש למשתתפיו, נושא הראיון היה מלחמות הפנים

ברשות השידור. לטענתו הראיון היה ראוי, ענייני ומנומס ועסק בתחום בו עוסק משולם. במסגרת הראיון נשאל משולם לגבי מינוי מקורבים ברשות השידור ובהקשר זה גם עלה שמה של הגב' מיכל זוארץ (להלן: "זוארץ"). נושא זה לא נעם לאוזניו של משולם, אשר קטע את הראיון והטיח בזיסוביץ דברי דיבה כוזבים ואישיים. זאת, לאחר שמשולם הזהירו ואפשר שאף איים כי ישמיע דברים אלו. לטענת זיסוביץ, משולם בכוונת זדון טען במהלך הראיון כי זיסוביץ נאלץ לסיים עבודתו ברשות השידור בשל הסתבכות בדיווח כוזב של שעות נוספות למעבידיו, עת עסק כביכול בעבודה אסורה, של תיווך דירות בחדרה. במהלך הראיון משהעלה משולם טענות אלה, התרה בו זיסוביץ כי דבריו עולים כדי הוצאת דיבה, ואילו משולם נותר בשלו וסירב להתנצל.

לטענת זיסוביץ חומרת דברי הדיבה מתעצמת נוכח עיסוקו ומשלח ידו כעיתונאי, בעל מוניטין, בתחום ביקורת עיתונאית ותקשורת. זאת ועוד, דברי הדיבה הכוזבים והזדוניים פגעו פגיעה אנושה בשמו הטוב וביושרה המקצועית שלו, הנדרשת ביסוד עבודתו העיתונאית. העובדות אשר הוצגו על ידי משולם אין בהן מן האמת, הן בעלות גוון פלילי ויש בהן כדי לרמוס קומתו של אדם עד עפר בעיני משפחתו, חבריו והציבור בכלל. עוד טען כי על אף ששאלותיו היו לגיטימיות בחר משולם להשיב להן בחוסר איפוק בולט וביהירות. על כן, טען דברי הדיבה מצמיחים לו עילות תביעה בהתאם ליסודות הקבועים בסעיפים 1(1), (2) ו- (3) לחוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 (להלן: "החוק"). לטענתו אין המדובר במקרה תם לב אלא במעשה מכוון, ולכן יש בו להשפיל ולבזות, יש בו מידע עובדתי בלתי נכון בעליל, בעל גוון פלילי. סירובו של משולם להתנצל אף העצים את הפגיעה בו.

4. משולם בכתב ההגנה, לתביעת זיסוביץ ובתביעה שהגיש בעצמו טען כי לאורך כל הראיון ניסה זיסוביץ להשפילו בכל דרך אפשרית. הפרסום בנושא מינויה של זוארץ וקשריה עימו היה שקרי וה"עובדות" שפורסמו פגעו בו. לטענת משולם היה על זיסוביץ לדעת כי לא היו לו קשרים עם זוארץ בעת שיבוצה לתכנית כלשהיא ברשות השידור, הקשר הזוגי ביניהם נרקם רק לאחר מכן. הוא דחה את הטענה כי אין לזוארץ כישורים וכי מונתה בשל קשריה עימו. זאת ועוד, נטען כי בשעה שמונתה למגישת התוכנית, לא היתה התכנית ("שישי עם מיכל") תוכנית יוקרתית. שיעור הצפיה ברצועת השידור עמד על 1% בלבד ועלה בזכותה של זוארץ ל-10%. כן טען כי זיסוביץ פעל בחוסר תום לב ומתוך מניעים אישיים וכל זאת תוך ידיעה כי דבריו מהווים פגיעה בשמו הטוב. לפיכך ביקש לחייב את זיסוביץ בפיצוי כאמור.

לתביעתו של זיסוביץ השיב משולם כי הדברים שנאמרו על ידו אינם מהווים לשון הרע. זיסוביץ אישר את השאלה אשר במסגרתה התגלו נסיבות עזיבתו את רשות השידור. במידה וסבר זיסוביץ כי השאלה טומנת בחובה עובדות שאינן נכונות או שעלולות לפגוע בו היה עליו להעמיד דברים על דיוקם. יתרה מכך, זיסוביץ, כמנחה טלוויזיה, אחראי ומעורב בקביעת התכנים המשודרים, משבחר לשדר את מה שנטען על ידו שמהווה לשון הרע, אזי אין ביכולתו להגיש תביעת סרק זו.

לגופו של ענין טען כי הפרטים שנמסרו על ידו הינם אמת. גם אם היה בפרסום פרט שאינו נכון או אינו מדויק הרי שמדובר בעניין של מה בכך. עוד נטען כי מתקיימות ההגנות הקבועות בסעיפים 15(2), (3), (4), (5)א, (6) ו- (10) לחוק.

5. זיסוביץ השיב כי אינו מעורב בעריכת התוכנית וכן כי ישנם נהלים קבועים אשר לפיהם נקבע אילו חלקים מהראיון ישודרו. עוד טען כי במידה והיו מורידים את החלק הרלבנטי מהראיון היה בכך משום הודאה באמיתות הדברים. בנוסף, במהלך הראיון נכחו באולפן אנשי מקצוע מתחום התקשורת וההקלטה שודרה במוניטורים במשרדי הטלוויזיה ולכן אין נפקות לעובדה כי המדובר בהקלטת הראיון ולא בשידור חי.

6. במסגרת ההודעה לטלוויזיה החינוכית טען משולם, היא מוגשת מאחר וזיסוביץ הסיר מעליו כל אחריות או קשר לעריכת התוכנית ולקביעת תכניה. הטלוויזיה החינוכית אחראית לשידור ולתכנון, נוכח תלונתו של זיסוביץ היה על הטלוויזיה החינוכית לדעת כי הראיון עשוי להכיל לשון הרע. שידור הראיון העצים את ה"פגיעה" הנטענת בו. על הטלוויזיה החינוכית מוטלת החובה למנוע הפצת דברי לשון הרע, כאשר זיסוביץ בעצמו טוען שמדובר בלשון הרע. מאחר

והטלוויזיה החינוכית לא נקטה באמצעים סבירים למניעת הפרסום, יש בכך להטיל עליה אחריות לשפות או להשתתפות בסכומים שיחוייב בהם.

7. הטלוויזיה החינוכית טענה בכתב הגנתה כי בהתאם לסעיף 4 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב-1952 "אין המדינה אחראית בנזיקים על הוצאת שם רע", ומאחר והטלוויזיה הינה יחידה במשרד החינוך, היא חוסה תחת החסינות, טענה זו נזנחה בסיכומיה. סעיף זה בוטל ביום 25 יולי 2005 (הביטול נכנס לתוקפו ביום 25 ינואר 2006) וכנראה שמטעם זה נזנחה הטענה.

כן נטען כי הראיון נערך במסגרת תוכנית שעסקה בין היתר בבחינת המצב השורר ברשות השידור. התוכנית הוקלטה ושודרה לאחר עריכה. משיקולי עריכה מקצועיים ואתיים נקבע כי יש מקום לשדר את חילופי הדברים בגינם הוגשה התובענה. אי שידורם עומד בניגוד למטרת התכנית העיקרית ועשוי היה לגרור ביקורת כלפי הטלוויזיה על שהיא מסתירה מידע. עוד נטען כי חילופי הדברים נאמרו באולפן לפני קבוצת אנשים ולפיכך עוולת לשון הרע התגבשה גם במצב ובו לא היתה משודרת התוכנית כלל.

עוד נטען כי במידה ותוטל אחריות על הטלוויזיה אין עליה חובה לפצות את משולם במלוא סכום התביעה מאחר והעוולה ככל שקיימת השתכללה במהלך ההקלטה ללא קשר לשידורה, למשולם אשם תורם, הוא העלה הדברים על דעתו ומשיקוליו, מה גם שלא עשה דבר לשם מניעת השידור או הקטנת הנזק בשעה שלא התנצל.

לפני העידו, זיסוביץ, משולם והגב' בינה לוז (להלן: "הגב' לוז"), המצהירה מטעם הטלוויזיה, עורכת ומפיקת התוכנית מזה כ- 16 שנה. לאחר ישיבת ההוכחות סיכמו הצדדים טענותיהם בכתב.

דיון והכרעה

8. אדון תחילה בתביעת משולם ולאחריה אדון בתביעת זיסוביץ.

"חופש הביטוי הוא מן הזכויות הנעלות שבזכויות האדם, אשר הוכר בהלכה הפסוקה עוד מקדמת דנא, אף שלא נכלל במפורש בגדר זכויות האדם שנמנו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. הוא מבטא את החשיבות שבמיצוי זכותו של האדם לאוטונומיה אישית ולביטוי עצמי. הוא חיוני להבטחת תקינותו של ההליך הדמוקרטי, הבנוי על הבעת הרצון והדעה החופשית של כל אדם; הוא מהווה יסוד רעיוני ומעשי לשלטון הנבחר בבחירות חופשיות, בהליך שעיקרו חופש דעה ובחירה.

כ חרף חשיבותו הרבה של חופש הביטוי בחייו של הפרט ובחייה של החברה, היקפו של חופש זה אינו בלתי מוגבל. גבולותיו נקבעים כפרי איזון בינו לבין זכויות אדם מוכרות אחרות של הפרט, ובינו לבין אינטרסים ציבוריים חשובים אחרים, העשויים לעמוד מנגד. נוכח התמודדות אפשרית זו, תחום התפרשותו של חופש הביטוי אינו אחיד, והיקפו עשוי להשתנות מענין לענין בהתאם לטיב ולמשקל הזכות או הערך שכנגדו הוא מתמודד.

(פסקה 13 לדברי כב' השופטת פרוקציה בע"א 89/04 - ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי, (פסק דין מיום 4.8.08, טרם פורסם). (להלן: "פרשת נודלמן").

חוק איסור לשון הרע, משקף איזון בין הזכויות לעיל במשטר הדמוקרטי. מחד - הזכות לשם טוב,

ומאיך - הזכות לחופש ביטוי.

סע' 1 לחוק קובע:

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -

להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;

לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו".

אין חולק כי הראיון הטלוויזיוני, אליו מתייחסים הצדדים מהווה "פרסום" כמשמעו בסעיף 2(א) לחוק וכי נועד לאדם זולת הצדדים ואף הגיע לאנשים נוספים זולתם, באופן ולאחר מכן במהלך השידור, כאמור בסעיף 2(ב)(1) לחוק. המחלוקת בין הצדדים נטועה בשאלה אם דברי אחד מהם יש בהם משום לשון הרע כאמור בסעיף 1 לחוק.

תביעת משולם

9. סוגיית הפרסום והוכחתו עלתה בסיכומיו של זיסוביץ לתביעת משולם. נטען כי היות ולא הובאו ראיות על ידי משולם, להוכחת הפרסום, לא ניתן כלל לדון בתביעה. אני דוחה טענה זו. אין בהכחשת זיסוביץ את הפרסום הנטען בכתב התביעה כדי לחייב את משולם בהבאת ראיות לענין הפרסום. שידורה של התכנית אינו מוכחש או שנוי במחלוקת. זיסוביץ עצמו צירף לכתב ההגנה את תמליל הראיון (לפני העריכה ואחרי העריכה). מקובלת עלי עמדת משולם (סעיפים 32-37 לסיכומיו), בהסתמכו על תקנה 102 לתקנות סדר הדין האזרחי וכן על דברי כב' הנשיא א. גורן בספרו, סוגיות סדר הדין האזרחי, בהתייחס לכך:-

"הודיה דיונית בכתבי הטענות מוציאה מהמחלוקת נושאים מסויימים, אשר אינם זקוקים עוד להוכחה. יש להבחין בין "הודיה פורמלית" לצורך הדיון לבין הודאה מחוץ לכתלי בית המשפט. בעוד שהודאה מהסוג הראשון אינה ראייה כלל, אלא היא מוציאה עובדות מתחום המחלוקת ומשחררת מן הצורך להוכיחה, הרי שהודאה מהסוג השני הינה ראייה כשאר הראיות"

(עמ' 178)

משצירף זיסוביץ את תמליל הראיון, לפני העריכה ואחריה וביקש להסתמך עליו די בכך כדי להוכיח את הפרסום כנדרש.

זאת ועוד, משאוחדו על ידי שתי התביעות, אזי כל ראייה שהוצגה בהליך אחד כאילו הוגשה וצורפה גם להליך האחר.

משהוסרה אבן נגף זו אפנה לבחינת פרשנותם של חילופי הדברים.

10. השלב ראשון הינו פירוש הדברים בהקשרם האובייקטיבי. בבוא בית המשפט לפרש האמירות יזקק הן למובנם הפשוט של דברי הפרסום, והן על האמור "בין השורות", כפי שמכלול זה עשוי להתפרש בעיני האדם הסביר. משמעות האמירה אינה תלויה בכוונת המפרסם או באופן שבו הובן הפרסום על ידי הנפגע. ראו לענין זה, דברי כב' השופטת בייניש (כתוארה אז):

"המבחן בענין זה הוא אובייקטיבי: מהו המובן שהאדם הסביר והרגיל היה מייחס לפרסום. ... והאם היה באותו מובן כדי לפגוע בשמו הטוב של התובע. בהתאם לכך, אין חשיבות לכוונת המפרסם או לדרך בה הובן הפרסום על ידי הטוען לפגיעה בו."

(ע"א 1104/00 דוד אפל נ' איילה חסון, פד"י נו (2) 607, 617 (להלן: "איילה חסון").

במסגרת הראיון נדרש משולם להשיב לשאלות לגבי לוח התוכניות של הערוץ הראשון, רייטינג, שיקולים בהקצאת משאבים לתוכניות תעודה אל מול תוכניות בידור וספורט. בשלב מסויים נשאל לגבי שיבוצם של מקורבים בתוכניות הגשה לאו דוקא על פי כישוריהם אלא על פי קשריהם. בתגובה לשאלה זו נתבקש זיסוביץ, על ידי משולם ליתן לו דוגמאות קונקרטיות לשאלתו. "משולם: אתה מוכן לתת לי דוגמאות. זיסוביץ: יש דוגמאות רבות, למשל ... משולם: לא רבות אחת." (תמליל הראיון ראה לעיל). מן התמליל עולה כי זיסוביץ העלה את שמה של זוארץ רק לאחר שנתבקש באופן מפורש ליתן למשולם דוגמא. בשלב זה, תוך שימוש בלשון זהירה ועדינה, נתבקש משולם להבהיר האם במינוייה של זוארץ למגישת תוכנית, בשעה שהיא ידידתו האישית, אין משום טעם לפגם. משולם השיב והסביר כי זוארץ אינה קרובת משפחה שלו, אלא ידידה טובה. זאת ועוד, משולם טען כי בזכותה של זוארץ ומשעה ששובצה לתוכנית זו, רצועת השידור זכתה לעלייה בשיעורי הצפייה באופן ניכר. כן נמסר על ידי משולם כי ועדה ברשות השידור קבעה את שכרה של זוארץ.

לטעמי, אין בשאלה ואף לא באופן בו הועלתה ונוסחה על ידי זיסוביץ, כל כוונה לפגוע בשמו הטוב של משולם. תכלית הראיון בכלל, והשאלות הספציפיות בפרט, לבחון פעילותו של הערוץ הראשון, מדיניות הערוץ הראשון והעומדים בראשותו. כן נידונו האינטרסים הכלכליים והאישיים, בנוגע ללוח המשדרים, ככל שקיימים בערוץ. שאלת העסקתה של זוארץ, בהיותה ידידה של משולם, הינה רלבנטית ולגיטימית בשעה שעלתה שאלת שיבוצם של מקורבים בתוכניות הגשה. משולם, אשר כיהן באותה העת כמנהל התוכניות ברשות השידור וסגן מנהל הטלוויזיה, התבקש להסביר אם יש לו קשרים אישיים עם מגישת תוכנית בכירה. למשולם ניתנה הבמה והאפשרות הן להגדיר את אופי קשריו עם זוארץ, ככל שהיו כאלו וכן ליתן הסבר לשיבוצה במשרת מגישה בתוכנית יוקרתית. עוד הוא התבקש לפרט לגבי האופן בו נקבע שכרה ותנאיי העסקתה. ההסבר ככל שניתן על ידי משולם היה בו כדי לשפוך אור חיובי על יכולתה וכישוריה של זוארץ, בנוסף לפירוט העובדתי ולפיו אין בין השניים קשרי משפחה. עוד הסביר משולם כי תנאיי העסקתה הגם שנקבעים על ידי ועדה אינם גבוהים או טובים באופן קיצוני.

לטעמי, לא היה בפרסום כדי להשפיל או ללעוג למשולם. בוודאי שלא לבזותו או לפגוע במשרתו. עוד אציין, נוכח תגובתו של משולם (העולה מן התמליל שצורף על ידו לכתב ההגנה בתביעת זיסוביץ) שאלת העסקתה של זוארץ וקשריה עימו היתה על סדר היום הציבורי-התקשורתי "לא הפתעת אותי בשאלה הזו מסיבה אחת פשוטה כי זה ברור מאליו, זה חוזר על עצמו כל הזמן באיזה שהיא מנטרה". העלאת הנושא תוך מתן אפשרות למשולם להתייחס לסוגיה קבל עם ועדה וליתן גרסתו, לטעמי, עשויה היתה בשלב זה, רק לתרום לשמו הטוב של משולם ולא לפגוע בו.

לפיכך, אני קובעת כי לא הוכח שיש בדברי זיסוביץ משום לשון הרע ואני דוחה את תביעתו של משולם.

תביעת זיסוביץ

11. האם בדברי משולם כלפי זיסוביץ, במהלך הראיון, יש משום לשון הרע. כפי שצויין לעיל, פירוש הדברים יעשה בהקשרם האובייקטיבי. הן במובנם הפשוט והן על הנרמז "בין השורות", כפי שמכלול זה עשוי להתפרש בעיני האדם הסביר. משמעות האמירה אינה תלויה בכוונת משולם או באופן שבו הובן הפרסום על ידי זיסוביץ.

ומן הכלל אל הפרט, לאחר שמשולם נדרש להשיב לשאלת העסקתה של זוארץ, הוא פנה

בשאלה רטורית לזיסוביץ. השאלה עסקה בנסיבות עזיבתו של זיסוביץ את הרדיו. תשובתו של משולם, לאחר שזיסוביץ "התיר" לו להעלות את השאלה, בתגובה ל"איום" מרומז של משולם ולפיו אמר "אני לא אשאל אותך למה עזבת את הרדיו.", היתה כי זיסוביץ עזב את רשות השידור "כי הגשת שעות נוספות, אתה יודע איך הגשת ובאותו זמן היה של תיווך דירות בחדרה".

מדברי משולם, האדם הסביר לטעמי מסיק כי נסיבות עזיבתו של זיסוביץ את הרדיו היו בשל דיווח כוזב של שעות נוספות בשעה שעבד ברדיו ובמקביל עסק בתיווך דירות בחדרה. האדם הסביר אף עשוי להסיק כי זיסוביץ עזב את רשות השידור כדי להשתיק את החקירה בענין זה ולסיימה.

עוד מקובלת עלי טענתו של זיסוביץ כי דבריו של משולם פוגעים במיוחד בעבודתו כעיתונאי. בענין זה יש גם לבחון אם הפרסום מהווה פגיעה בקרב החוג שעמו נמנה התובע, ואין הכרח כי הפרסום יחשב כפוגע בעיני רובו של הציבור כדי שיחשב לשון הרע. (לענין זה ראה רע"א 466/83 שאהה נ' דרדריאן, פ"ד לט(4) 734,750).

בעניינינו, מר זיסוביץ נמנה על חוג העיתונאים ומוכר לרוב הציבור. במצב דברים זה אני מוצאת כי יש בדבריו של משולם לפגוע בתדמיתו של זיסוביץ בעיני הציבור בכללותו, ובעיני הנמנים עם חוגי התקשורת בפרט. דבריו של משולם הציגו את זיסוביץ באור שלילי ובלתי אמין. אשר היה עשוי להשפיע על המשך דרכו המקצועית, ואף על תדמיתו בעיני הציבור כעיתונאי וכאדם כאחד. ההתנהגות שיוחסה לזיסוביץ, אכן מבזה אותו ועשויה לפגוע במשרתו ובמשלח ידו. במיוחד נוכח היותו מבקר תקשורת, מראיין ומרצה בעל שם בתחום התקשורת, אשר יושרו הינם תנאי הכרחי להעסקתו ולהערכתו כאיש מקצוע בתחומו.

האם מתקיימת הגנות בהתאם לחוק

12. הגנת אמת דיברתי, סעיף 14 לחוק קובע כי :-

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זו הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש"

ההגנה הקבועה בסעיף 14 לחוק לשון הרע כוללת שני יסודות. האחד, מידת האמיתות של הפרסום, והשנייה, מידת העניין הציבורי שבפרסום. היסוד הראשון נוגע להשוואה בין הפרסום לבין המציאות העובדתית. היסוד השני בוחן, האם קיימים לפרסום יתרונות חברתיים המצדיקים אותו, למרות לשון הרע שבו. (ראה לענין זה א' שנהר, דיני לשון הרע (התשנ"ז-1997), עמ' 215) (להלן: "שנהר").

הלכה היא כי ההגנה הקבועה בסעיף 14 לחוק לשון הרע לא תחול על פרסום שגוי אפילו אם המפרסם פעל בתום לב והאמין בכנות באמיתות הפרסום. (ראה ע"א 723/74 הוצאת עיתון הארץ בע"מ ואח' נ' חברת החשמל לישראל בע"מ ואח', פ"ד לא(2) 281, 319) (להלן: "הוצאת עיתון הארץ בע"מ").

בסיכומיו חזר משולם על הגנת אמת דיברתי, אף שבמסגרת חקירתו הנגדית הודה בפה מלא, לא בלי קושי ובשפה רפה, כי חלק מהפרטים שנמסרו על ידו לא היו אמת, כך:-

ש: אתה יודע שהחקירות לא נוגעות לעבודתו בחדרה.

ת: כיום כן לאחר התוכנית.

(עמ' 17 לפרוטוקול מיום 18 פברואר 2008, ש' 9-10, 21-22)

ש: לטענתך הוא סיים את עבודתו בטלויזיה בגלל עבודות התיווך בחדרה

ת: לא.

(כל הדגשות שלי)

(עמ' 19 לפרוטוקול מיום 18 פברואר 2008, ש' 25-26)

בסיכומיו טען משולם כי הוכיח לא רק כי התקיימה חקירה, אלא גם כי נמצאו ראיות אשר ניתן בנקל על סמך הממצאים העולים מהם "ליתן פסק דין" - כך בסעיף 8 לסיכומים, ולפיו הגם שזיסוביץ לא שובץ לעבודה ולא חתם על גיליון נוכחות, דיווח על שעות נוספות ודרש בגין תשלום. זאת ועוד, נטען כי היות וזיסוביץ נמנע מחקירת עובדי הציבור, באמצעותם הוגשו המסמכים הרלבנטיים, יש בכך כדי להוות הסכמה לתוכן המסמכים והעולה מהם.

באשר לעובדה כי זיסוביץ עבד במכללת ספיר בעת הרלבנטית ולא בתיווך בחדרה, נטען כי הינה בבחינת "פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש".

13. האם דבריו של משולם היו אמת?

להוכחת אמיתות דבריו הגיש משולם לביהמ"ש שלוש תעודות עובד ציבור.

האחת של מר צבי צימרמן, סמנכ"ל כ"א ומנהל רשות השידור (בפועל), מיום 7 יוני 2007, לה צורף מכתבו של צימרמן מיום 27 ספטמבר 2004 שנשלח אל עו"ד י. צלקובניק, סגן נציב שירות המדינה, משמעת, ולפיו:-

"רשות השידור במסגרת הצמצומים הגיעה להסכמה על פרישתו של חיים זיסוביץ בתנאים שאושרו על ידי האוצר. הסכום מותנה באישורכם.

מאחר ועניינו נמצא בהליך משמעת, אין לרשות התנגדות שהעובד יפרוש והתיק המשמעת ייסגר.

נודה לכם על הענותכם לבקשתנו זו."

תעודה שניה של מר נתי לויט, מנהל אגף חקירות משמעת בנציבות שירות המדינה, מיום 25 יוני 2007, באמצעותה הוגש מכתבו של החוקר ניסים דבורה מיום 13 יולי 2004 אל מר צימרמן, ולפיו:-

1. המשך לחקירה המשמעתית המתנהלת נגד עובד זה, אבקש לקבל בהקדם האפשרי את דיווחי הנוכחות של מר זיסוביץ לתקופה שבין 1.9.2002 ועד לתאריך 31.6.04.

...

תעודה שלישית של הגב' אורלי לרמן, יועצת מנהל הרדיו לענייני כ"א והתייעלות, מיום 16 יוני 2007. במסגרתה הוגש מכתבה אל מר יוני בן מנחם, מנהל "קול ישראל", אשר ממנו עולה כי מבדיקה שערכה בטופסי השעות הנוספות לתקופה מפברואר 2003 ועד לינואר 2004, נמצאו הממצאים ולפיהם ב- 12 מועדים זיסוביץ "לא שובץ בשידור העבודה, לא חתם בגיליון הנוכחות, בטופס השעות הנוספות דיווח על יום עבודה ודרש תשלום בעבור שעות כוננות או שעות נוספות". בסיום מכתבה העירה הגב' לרמן "כמו-כן, ברצוני להבהיר כי ישנם ימים בהם העובד לא חתם בגיליונות הנוכחות, לאחר בדיקה נוספת נמצא כי העובד נכח בעבודה והגיש תוכנית". למכתבה צירפה הגב' לרמן העתקים מסידורי העבודה, פלט מחשב, גיליונות נוכחות וטופסי שעות הנוספות

לגבי כל יום.

מהתעודות עולה כי נוהלה חקירה משמעתית כנגד זיסוביץ. עוד עולה כי נבחנה שאלת דיווח על שעות נוספות, בשעה שלכאורה לא שובץ זיסוביץ בסידור העבודה ולא נכח בעבודה. עוד עולה כי התיק המשמעתי נסגר מבלי שנקבעו כל ממצאים, וזאת בשעה שזיסוביץ פרש בהסכמה ונוכח צמצומים ברשות.

בתצהיר עדותו הראשית טען זיסוביץ כי בשנות השמונים והתשעים, שימש בהיתר הרשות איש שיווק של חברת בנייה באיזור חדרה (סעיף 10 לתצהיר). לטענתו עזב את רשות השידור "בהתאם לתכנית פרישה מוקדמת מרצון שהוצעה לעובדי רשות השידור" (סעיף 6 לתצהיר). בחקירתו הנגדית טען כי "החקירות עסקו אך ורק בעבודה שעשיתי בלא היתר בהוראה בספיר והוראה במכללות אחווה בהוראה של תקשורת בכמה מקומות וכן הוראה בתחנת רדיו פסגות" (עמ' 3, לפרוטוקול מיום 18 פברואר 2008, ש' 12-13). כן הודה כי חקירת נציבות שירות המדינה הופסקה עם פרישתו, אולם היה זה בניגוד לרצונו וללא כל קשר בין הדברים. (שם, בעמ' 4, ש' 12-15). אשר לנושא החקירה שב וטען זיסוביץ כי עסקה "רק בעניין של עבודה בלא היתר" עם-זאת השיב:-

"ת: בחקירה שנוהלה בנציבות שירות המדינה עניינה היה בעבודה ללא היתר באותן מכללות. באותה חקירה נשאלתי על 4 או 5 ימים, לא זוכר בדיוק, שבמהלך שלוש השנים לא היה ברור האם לימדתי או לא ובאותם ימים נרשמו דיווחים שלי על שעות נוספות, זה העניין. ... השאלה היתה לגבי האפשרות וגם כאן זה לא היה ברור לחלוטין כי מדובר בארבעה או חמישה ימים שעל פי הלוח שנה האקדמאי היום אמורים להתקיים בהם לימודים. רשמתי עבודה ברשות השידור בשעות נוספות כשהיו לימודים.

ש: אם נחקרת באחת החקירות האלה על סתירה בדיווחים בשעות הנוספות, התשובה היא כן.

ת:כן."

(שם, עמ' 3 ש' 22-29, עמ' 4 ש' 1)

לא הוכח כי זיסוביץ דיווח על שעות נוספות שלא כדין. עוד לא הוכח כי זיסוביץ פרש מסיבה זו מהרדיו. כן לא הוכח הקשר לעיסוק בתיווך דירות בחדרה.

לא מקובלת עלי עמדת משולם ולפיה ניתן ליתן "פסק דין" על סמך תעודות עובד הציבור שהומצאו על ידו. ברי, כי המדובר בממצאים ראשוניים, ההליך נגדע בטרם גובשו מסקנותיו. זאת ועוד, לא הוכח כי מוצתה זכותו של זיסוביץ לשימוע וכי נבחנו הסבריו וטיעונו. לענין מידת ההוכחה הנדרשת, נקבע כי קיימות שתי מידות הוכחה. "כמות ההוכחה, מידתה תעמוד ביחס מתאים לרצינות תוכן הדיבה" (שנהר, בעמ' 247). אופיים של הדברים שיוחסו לזיסוביץ הינם בעלי גוון פלילי ולפיכך, ההוכחה הנדרשת צריכה להיות בהתאם.

לפיכך, עולה כי רכיביה המהותיים של לשון הרע כפי שפורסמו מדברי משולם לא הוכחו כנכונים. לא הוכרעה שאלת הדיווח הכוזב. הקשר הנטען בין החקירה בנושא לפרישתו של זיסוביץ מהרדיו, לרבות עיסוקו הנטען של זיסוביץ בעת הרלבנטית הוכחו כלא נכונים. זאת אף עולה מהודאתו המפורשת של משולם בחקירתו הנגדית - לעיל. לענין, משמעותו של רכיב הפרסום, ראו ת.א. (ת"א) 2667/00 שרון מרון נ' גלובס פבלישר עתונות (1983) בע"מ (פסק דין מיום 9.10.07, טרם פורסם) ((להלן: "פרשת מרון"). שם פורסמה כתבה בעיתון "גלובס" ולפיה המערער פוטר על רקע דו"ח ביקורת חריף בו הואשם ב"אי סדרים כספיים". הגם שהמערער סיים עבודתו בבנק על רקע הדו"ח אשר ייחס לו מינויים בלתי תקינים, נקבע כי עצם העובדה שנגקטה הלשון "אי סדרים כספיים" יש בכך משום לשון הרע.

יתכן שיש צדק בטענת ב"כ משולם ולפיה העובדה כי זיסוביץ עבד במכללת ספיר בעת הרלבנטית ולא בתיווך בחדרה הינה בבחינת "פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש". איני מקבלת את טענת

זיסוביץ כי העלאת טענה זו היא בבחינת הרחבת חזית. הטענה נטענה בכתב ההגנה (סעיף 74). המדובר בטענה משפטית, ולא בסוגיה בה הכריעה השופטת מארק-הורנצ'יק, במסגרת החלטתה מיום 14 נובמבר 2006. ברם, נוכח כל האמור לעיל ולפיו לא הוכחו רכיבים רבים, נוספים ומהותיים ביותר לפרסום, הגנת אמת דיברתי נשללת מניה וביה.

לפיכך, אני קובעת כי לא הוכחה הגנת "אמת דיברתי".

14. האם מתקיימת הגנת תם הלב ?

בסיכומיו זנח משולם את הטענות המתייחסות לסעיפים 15(5)(א) ו- (6) לחוק וטען להגנות בסעיפים 15(2), (3), (4) ו- (10) בלבד. זיסוביץ טען כי הגנת תם הלב נשללת, היות שהוכח כי הפרסום לא היה אמת וכי לא ננקטו על ידי משולם אמצעים סבירים לבדיקתם, כאמור בסעיף 16(ב) לחוק.

נטל הוכחת התקיימותן של טענות ההגנה בהתאם לחוק מוטל על המפרסם. הן לאחת ההגנות המנויות בסעיף 15 לחוק והן בהתייחס לתום ליבו. לעניין זה ראה: פסקה 5 לפסק דינו של כב' השופט א' מצא בע"א 184/89 טריגמן נ' טיולי הגליל (רכב) 1966 בע"מ (מיום 3.5.92, טרם פורסם):

"כבר נתבאר בפסיקה, לא פעם, שכדי לבסס לכאורה הגנת תום לב, מפני תובענה בשל פרסום לשון הרע, די לו, לנתבע, להוכיח שתיים אלו: כי הפרסום נעשה על ידי באחת הנסיבות המנויות בסעיף 15 לחוק, וכי הפרסום לא חרג מן הסביר באותן נסיבות, כאמור בסעיף 16(א) לחוק. אך אם הוכיח התובע אחת משלוש חלופות של סעיף 16(ב) לחוק, כי אז מתהפכת הקערה על פיה וקמה חזקה הפוכה, שהפרסום נעשה שלא בתום לב, ואם הנתבע איננו סותר את העובדות עליהן נסמכת חזקה זו, כי אז ימצא חייב בדיון".

לפיכך, אבחן אם מתקיימת אחת מן החלופות בסעיף 15 לחוק, וכן שהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, אז חזקה על משולם שעשה את הפרסום בתום לב. רק בנסיבות אלו תבחן טענתו של זיסוביץ בדבר קיומה של החזקה ולפיה הפרסום נעשה בחוסר תם לב, כאמור בסעיף 16(ב) לחוק.

1. האם מתקיימת ההגנה הקבועה בסעיף 15(2) לחוק ?

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:-

...

(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום".

טענת הגנה זו כוללת ארבעה רכיבים מצטברים. האחד - על משולם להוכיח כי היתה עליו חובה לפרסם את הדברים. השני - החובה חלה בקשר לקהל שאליו הופנה הפרסום. השלישי - יש להוכיח כי החובה הצריכה פרסומם של הדברים שנאמרו על ידי משולם. הרביעי - שהפרסום נעשה בתום-לב.

ב"כ משולם טענו בסיכומיהם כי "על משולם חלה החובה החוקית והמוסרית להגיד את הדברים" (סעיף 7 לסיכומים).

העובדה כי אדם רשאי לפרסם אינפורמציה מסויימת אינה מעידה על החובה לעשות כן. לענין זה ראו ע"א 552/73 רוזנבלום ואח' נ' כץ וערעור שכנגד, פ"ד ל(1) 589, 594-595. כב' השופט ברנזון התייחס לחובתו של עיתון המופץ בין סטודנטים לפרסם מידע על מועמדים לבחירות

באוניברסיטה, אולם הגנתם שהתבססה על חובתם המוסרית נדחתה:-

"טענה זו אינה נכונה משתי בחינות. ראשית, דרבן צורף לידיעות אחרונות של יום ג' ונמכר יחד עמו לכל אדם ולא רק לסטודנטים. מבחינה זו, הרי הוא עתון שבועי ככל השבועונים הנמכרים לכל דורש. שנית, לכל כתב-עת יש בדרך-כלל חוג קוראים משלו המוצא בו ענין מיוחד. כלום בשל כך בלבד הוא נעשה בעל זכיה מיוחדת המתירה לו לפרסם דברים לא-נכונים לגבי אנשי ציבור מאותו חוג? ברור שלא."

המבחנים לקיומה של החובה המוסרית נסקרו על ידי כב' השופט ק. ורדי בע"א (מחוזי ת"א) 3268/05 - עמותת "אמת תורה ומדע בזמנינו" נ' עיתון "יום שישי" (1992) בע"מ (פסק דין מיום 9.7.08, טרם פורסם) בסעיף 18 לפסה"ד:-

ניתן למצוא בפסיקה שני מבחני משנה חלופיים לקיום חובה חברתית או מוסרית.

המבחן הראשון הוא מבחן אמפירי לפיו על בית המשפט לבחון האם רובו של חוג האנשים בעלי השכל הישר, שהיו נמצאים במצבו של הנתבע-המפרסם, היו חושבים שחובתם לפרסם בנסיבות המקרה. המבחן השני הוא מבחן נורמטיבי, שבמסגרתו מסתמך בית המשפט על השקפת עולמו הערכית כדי לקבוע אם המפרסם פעל בגדרה של חובה מוסרית או חברתית (ע"א ת"א) 3721/04 כהן נ' עו"ד וילצ'יק (לא פורסם, 1.2.07)

הגם שהתוכנית עוסקת בתחום התקשורת וההנחה הבסיסית היא כי צופיה ומאזיניה נמנים עם המתעניינים בתחום, ברי כי צופים רבים נוספים יצפו בה. זאת ועוד, משולם בחקירתו הנגדית נשאל מדוע "מצא צורך לשאול את אותה שאלה בראיון", תשובתו היתה:

- כ "הייתי ענייני ואמיתי בראיון והוא ירד לשאלה שמיניתי את מיכל זוארץ בגלל קשרים ולא בגלל כישורים ולכן השבתי לו בשאלה למה עזב את רשות השידור. אם לא היה שואל אותי על מיכל, אולי לא הייתי שואל את השאלה הזו אפילו. כל זמן שהוא שאל רייטינג תקציבית, ענית לי עניינית אפילו שהיו שקרים, אבל פתאום הוא ירד לקווים אישיים אז ענית לי."

(עמ' 18 לפרוטוקול מיום 18 פברואר 2008, ש' 6-10)

יתכן כי בנסיבות אחרות ניתן היה לקבוע כי שני מבחני המשנה התקיימו. ברם, משולם בהגינותו אינו מפרט כל חובה מוסרית או אחרת שעמדה לנגד עיניו כאשר החליט להביא הפרטים נשוא הפרסום לידיעת הציבור הרחב וצופי התוכנית. משפירש את דבריו של זיסוביץ כ"ירידה", לפרטים אישיים, כמצוטט לעיל, החליט להשיב לו באותה הלשון. אין בכל אלו כדי להוות הצדקה מוסרית חברתית או חוקית.

2.האם ניתן לסווג את דבריו של משולם כהבעת דעה עקב היותו של זיסוביץ איש

ציבור - כאמור בסעיף 15 (4) לחוק?

"(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי ... או על אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות."

זיסוביץ הינו איש ציבור (לענין היותו של עיתונאי איש ציבור ראו ע"א(ת"א) 2685/00 יואב יצחק נ' ארנון מוזס, בסעיף יב' לפסק דינה של כב' השופטת ברלינר (פסק דין מיום 5.02.03, טרם פורסם). בנסיבות אלו קבעה הפסיקה כי במקרה של ספק, תסווג אמירה כהבעת דעה תוך עדיפות לחופש הביטוי.

"במסגרת פרשנות ההגנות הקבועות בחוק איסור לשון הרע ויישומן בכל מקרה לגופו, עשויה מלאכת האיזון השיפוטית להיות מושפעת, בין היתר, מן השאלות הבאות: עד כמה עוסק הפרסום בדמות ציבורית ובקשר לנושא המעורר עניין ציבורי, מהי התועלת הציבורית שבפרסום, עד כמה הפרסום ברבים תוך פגיעה בשמו הטוב של הנפגע היו רלוונטיים ונחוצים להשגת התועלת הציבורית, והאם התועלת שבפרסום גוברת על הנזק הצפוי לשמו הטוב של הנפגע (ראו: ר' גביזון הנ"ל, בעמ' 204-219). במקרים מתאימים בהם הפרסום נוגע לדמות ציבורית בקשר לענייני ציבור ובנסיבות בהן התועלת הציבורית מן הפרסום היא משמעותית וחשובה, יש ליתן משקל מיוחד ונכבד (אף כי לא בהכרח מכריע) לחופש הביטוי ולזכות הציבור לדעת וזאת במסגרת פרשנות ההגנות בחוק ויישומן. בדרך-כלל, ההתחשבות בזכות הנפגע, בנושא הפרסום ובתועלתו הציבורית, אינה באה לידי ביטוי בהגדרת לשון הרע בסעיף 1 לחוק, כי אם בהוראות החוק האחרות ובכללן ההגנות הקבועות בחוק. דומה כי בגישה זו יש כדי להתחשב בזכותו של איש הציבור לשם טוב, שכן ניתנת לו האפשרות להיכנס מבעד לפתחו של חוק איסור לשון הרע אולם במקביל, ניתן משקל נכבד לחופש הביטוי ולזכות הציבור לדעת במסגרת פרשנות ההגנות. גישה זו מתיישבת עם המגמה העולה מחוק איסור לשון הרע כאמור, סעיף 1 לחוק מגן על כל "אדם" מפני פגיעה בשמו הטוב, ללא אבחנה בנוגע לזהות הנפגע או למהות הפרסום. עם זאת, הגדרתן של חלק מן ההגנות כוללת התחשבות בזהות הנפגע ובעניין הציבורי שבפרסום."

(איילה חסון, 623-624)

לפיכך, ביישום ההגנה כאמור בסעיף 15(4) לחוק, כאשר המדובר בהבעת דיעה "בקשר לענין ציבורי ... על ... מעשיו" של איש הציבור, הנטייה תהא ליתן לחופש הביטוי משקל רב יותר מכפי שיינתן במקרים אחרים. מנגד, אין להתיר דמו של איש ציבור, לענין זה ראו ע"א (מרכז) 07-08-4521 עו"ד שמעון חזן נ' יחזקאל ברקוביץ (פסק דין מיום 20.02.08, טרם פורסם) "אנו איננו גורסים שבהיותו של אדם איש ציבור או משרת ציבור יש משום מתן רשות לכל אדם להוציא עליו לשון הרע, כשלזו אין שמץ של ראיה" (סעיף 4(ו) לפסק הדין).

הגנת הבעת דעה מותנית בכך שהפרסום לא יכיל ערבוביה של דעות ועובדות ויתבסס על עובדות נכונות, בניגוד למסקנה אשר עשויה להיות שגויה. "האדם הנשען על, הבעת דעה בתם לב, חייב להביא לקורא את התשתית העובדתית עליה הוא מסתמך" (הוצאת עיתון הארץ בע"מ, 319, דברי כב' השופטת בן-פורת). בנסיבות אלו, מתן הגנה למסקנה כוזבת יהא מוצדק כאשר העובדות יימסרו והמאזין או הקורא יוכל לבחון בעצמו אם הבעת הדעה הינה מבוססת אם לא. (שם, 321).

איני מקבלת עמדת משולם ולפיה יש לסווג את דבריו כהבעת דעה. דברי משולם היו בבחינת עובדות הנמסרות ונטענות על ידי בר סמכא ברשות השידור, אשר בשל כך ניתן להן משנה תוקף ואמינות אינה מוטלת בספק. משולם לא הביע דעתו על התנהלות או התנהגות כזו או אחרת של זיסוביץ, משולם נחזה כמי שמספק מידע לנסיבות פרישתו של זיסוביץ מהרדיו. בנסיבות אלו לא ניתן לסווג הדברים כהבעת דעה. (לענין זה ראו גם שנהר, בעמ' 317-318). הדבר דומה לנסיבות פרשת מרון לעיל, שם נקבע כי "הידיעה שפרסמה הגב' מלץ לא היתה "הבעת דעה" על מעשיו של התובע, שהוא אמנם דמות ציבורית. הידיעה מביאה לקוראים מידע באשר לסיבת העיצומים בבנק וסיבת פיטוריו של התובע."

מכל האמור לעיל, איני מקבלת הטענה כי מתקיימות הנסיבות הקבועות בסעיף 15(4) לחוק.

3. האם מתקיימת ההגנה הקבועה בסעיף 15 (3) לחוק ?

"(3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעוניין בו עניין אישי כשר."

הגנה זו חלה בהתקיים 4 תנאים מצטברים. האחד - על משולם להוכיח כי היה לו ענין אישי כשר כלשהוא, השני - דבריו נועדו להגן על אותו ענין אישי וכשר, השלישי - הפרסום הופנה לקהל מסויים שזהותו מתחייבת מההגנה על אותו אינטרס אישי וכשר והרביעי- תם-לב. (שנהר, בעמ' 294, ת"א (שלום ת"א) 66476/04 ברומקס בע"מ נ' בסט מיכל, פסק דין מיום 28.12.05, טרם פורסם, כב' סגנית הנשיאה ש. אלמגור).

משולם ביקש לטעון כי הענין האישי והכשר עליו ניסה להגן הינו שמו הטוב, אשר זיסוביץ לכאורה פגע בו בשעה שהעלה נושא מינויי מקורבים שנדון לעיל. עניין אישי כשר הוגדר בפסיקה כעניין המגן על אינטרס של אדם בין אם מדובר בהגנה על אינטרס כלכלי, חפצי או כל עניין אישי הראוי להגנה (ראה ע"א 310/74 שטרית נ' מזרחי, פ"ד ל(1) 389). שמו הטוב של אדם עונה על הגדרות אלו. אולם בנסיבות בהן התקיים הראיון ותגובה מיידית של משולם, קבעה הפסיקה כי הגנה זו, ככל שהיא מתקיימת, חוסה בסעיף 15(10) לחוק (אשר אדון בו מייד).

- ב, איני סוברת כי הטחת עלבון במראיין או "השחרת פניו ברבים", נוכח התנהגות בלתי ראויה הנטענת כלפיו, תטהר או תמרק את שמו של ה"משחיר" או תסייע לאחרון בהגנה על שמו הטוב. נהפוך-הוא, לטעמי, הטחת עלבון בלתי רלבנטי לנושא הראיון והסתת הזרקור לנושא אחר הקשור במראיין אין בינה לבין הגנה על שמו הטוב של משולם דבר. לענין זה נקבע כי סעיף זה יחול רק מקום שלשון הרע שפורסמה רלוונטית להגנת העניין האישי הכשר. (ראו לענין זה פס"ד של כב' השופט נ' סולברג, ת"א (שלום יר') 3165/02 עמותת "במות" - מרכז ללימודי תרבות וחברה נ' שמשון שושני (פסק דין מיום 21.12.06, טרם פורסם). לפיכך, אני קובעת כי לא מתקיים התנאי השני הנדרש לעיל. עוד אציין כי שאלת תם-ליבו של משולם, שעה שהחליט להטיח ההאשמות בזיסוביץ גם היא מוטלת בספק. (ראה לענין זה במיוחד עדותו בעמ' 18 לפרוטוקול ש' 9-10 "אבל פתאום הוא ירד לקווים אישיים אז ענית לו.")

4. האם מתקיימת ההגנה הקבועה בסעיף 15 (10) לחוק ?

"(10) הפרסום לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן."

תנאי מוקדם להתקיימותה של הגנה זו הינו כי הפרסום המוקדם, אשר בתגובה לו נעשה הפרסום נשוא לשון הרע, היווה לשון הרע בעצמו. משקבעתי לעיל כי אני דוחה את תביעתו של משולם, באשר דברי זיסוביץ לא היוו לשון הרע, אזי אינו מתקיים תנאי זה. זאת ועוד, נראה כי הגנה זו אינה חלה על כל תגובה באשר היא, אלא על תגובה המהווה גינוי או הכחשה של אותה לשון הרע (שנהר, בעמ' 299-300). עמדתי לעיל ולפיה הטחת עלבון במראיין במטרה להדוף או להסית הנושא לפגם או רבב במראיין אין בהם "כדי לגנות או להכחיש לשון הרע" יש בהם כדי לגנות את המראיין בתגובה, הא ותו לא.

לפיכך, אני קובעת כי גם ההגנה בסעיף 15(10) לחוק אינה מתקיימת.

לסיכום עולה כי דחיתי אחת לאחת את טענותיו של משולם לכך כי עומדת לו הגנת תום לב ביחס לדברים שאמר לזיסוביץ. לפיכך איני דנה בטענת זיסוביץ לחזקת העדר תום ליבו של משולם.

לשאלת דינה של הודעת צד ג' והיקף האחריות שיש להטיל על משולם נוכח מעורבותו

הנטענת של זיסוביץ בעריכתה של התוכנית

15. כאמור הטלויזיה החינוכית צורפה להליכים על ידי משולם בהודעת צד ג'.

סעיף 11 לחוק לשון הרע, הינו הסעיף הדין בשאלת האחריות לפרסום. סעיף 11(א) קובע כי:-

"פורסמה לשון הרע באמצעי התקשורת, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע,

האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת".

התוכנית הוקלטה, נערכה ולאחר מכן שודרה. עוולת לשון הרע התגבשה במועד אמירתה באולפן ההקלטות ולאחר מכן פורסמה באמצעי התקשורת. עולה מטענות הצדדים כי נכחו באולפן אנשי צוות (כ- 15 איש) וכי ההקלטה שודרה בו זמנית במוניטורים בחדרי הטלוויזיה. מאוחר יותר נערכה התוכנית ושודרה בטלוויזיה.

טוענת הטלוויזיה החינוכית בכתב הגנתה ובסיכומיה כי בראש ובראשונה אינה אחראית ל"מעגל" הפרסום הראשון. כל הנוכחים באולפן ובמשדרי הטלוויזיה נחשפו למידע מייד עם הקלטתו. הנזק ככל שנגרם מן הפרסום לקהל זה אינו נכלל כלל בגדר סעיף 11 לחוק.

טענה זו בהחלט מקובלת עלי. דבריו של משולם הושמעו באולפן ההקלטות בנוכחות כל אנשי הצוות המקצועי עימם נמצא זיסוביץ במגע יומיומי. זאת ועוד, שידור הדברים במשדרים הפזורים בחדרי הטלוויזיה, בקרב חבריו למקצוע של זיסוביץ היה בו כבר בשלב זה כדי להוות פגיעה בשמו הטוב, אמינותו ויכולתו לשמש מנחה ומראיין בכלל ובתוכנית "תיק תקשורת" בפרט.

לפיכך, בגין ה"מעגל הראשון" אני דוחה את הודעת צד ג'. הטלוויזיה החינוכית אינה אחראית לדברים שנאמרו על ידי משולם ולא היה ביכולתה לשלוט בפרסומם והפצתם.

16. נותרת לדיון שאלת האחריות לפרסום ב"מעגל השני" - שידורה של התוכנית בטלוויזיה. נשאלת השאלה האם יש להטיל אחריות על עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, גם האחראי לאמצעי התקשורת כאמור בסעיף 11 לעיל. האם מתוקף הוראה זו יש לקבל את תביעתו של משולם נגד הטלוויזיה החינוכית להשתתפות, בהיותם מעוולים במשותף? והאם לזיסוביץ אחריות - אשם לנזקיו באשר היה מעורב בעריכה ובהחלטה לשדר את הראיון, לרבות ההאשמות הכוזבות שהועלו על ידי משולם כנגדו.

הגב' לוז התייחסה לשיקולי העריכה ולאתיקה העיתונאית. לעובדה שהמדובר בתוכנית ביקורת ולכך שאין זו הפעם הראשונה שדברי ביקורת הוטחו במראיין ואף בתובע עצמו. אי שידורם של הדברים היה עשוי לעורר טענות של הסתרה וביקורת נגד הטלוויזיה החינוכית.

"ש: אני למד ממה שאמרת שהוא לא שאל אותך אם להסיר את הקטע כי הוא יודע את עמדתך, לא התקיים איתו דיאלוג בעניין.

ת: אני לא זוכרת בדיוק מה התקיים, זה היה לפני הרבה זמן. מה שבטוח, זה עלה על השולחן כי לא קורה כל פעם שמישהו מטיח במנחה ביקורת. זה היה די בהפתעה כך שדיברנו על זה חד משמעית ועובדה שהיועץ המשפטי הוזמן. הוא לא ביקש ממני להסיר את זה וגם משולם לא ביקש להסיר את הקטע וזה לא היה עוזר. אם הייתי מורידה את הקטע, זה היה נראה רע. ..."

(שם, בעמ' 21 ש' 7-13)

אין בכל אלו כדי לשחרר את הטלוויזיה החינוכית מאחריותה לפרסום. החוק, לרבות כללי האתיקה מחייבים דיוק בשידור ואימות המידע כך שלא תפורסם לשון הרע. לענין זה ראו גם כללי הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו (אתיקה בשידורי טלוויזיה ורדיו), תשנ"ד-1994, סעיף 8 ולפיו "(א) לא ישדר בעל זכיון בידועין או ברשלנות דבר שאינו אמת ... (ב) בעל זכיון יבדוק נכונות המידע שהוא משדר במקורות מהימנים ...".

אחריות הטלוויזיה החינוכית בהיותה "אחראי לאמצעי התקשורת" (סעיף 11(ג) לחוק) אינה נשללת מהנימוקים שפורטו על ידי הגב' לוז. לא נטענה כל הגנה שבדין וגם לא הוכחה ואני קובעת כי הטלוויזיה החינוכית גם היא אחראית בגין פרסום לשון הרע "במעגל השני".

נשאלת השאלה האם גם לזיסוביץ אחריות לפרסום.

זיסוביץ נחקר לשאלת מעורבותו בעריכת התכנית ובהחלטה לשדרה כולה או חלקה.

ש: תאשר שהיית שותף כרגיל גם לעריכת התוכנית נשוא תיק זה.

כ

ת:כן.

ש: אתה ידעת בזמן שערכת את התכנית שעמדת הטלוויזיה כלפיך היא לא להסיר את הקטע משום שיש בו רצון להעביר ביקורת, שיש בו משום ביקורת על המנחה ועל עולם התקשורת, ידעת על זה.

ת: ... אבהיר כי בזמן העריכה אני יושב עם העורכת. אנו צופים בראיון ומחליטים מה להוריד. אנו מורידים קטעים שאינם רלבנטיים. שוחחנו על הקטע הזה. התשובה לשאלתך היא לא שכן לא נשדר כל ביקורת על המנחה תהא עשר תהא, עניינית או לא עניינית, אם יש בה אמת או אין בה אמת. ביקורת זו הייתה כולה שקר בעינינו והיא גם לא הייתה עניינית ולא הייתה רלבנטית לנושא הראיות (צ"ל ראיון). בכל זאת החלטנו לכלול אותה בראיון, ברור כדי שלא יאמר שאני מבקר את המרוואין ולא מניח לו להשיב כי זה יהיה לא הוגן. עיקר העיקרים הוא שהביקורת הזו נאמרה בנוכחות קהל, צלמים, מקליטים, ההקלטה גם עוברת למוניטורים בכל החדרים, חדרי ההנהלה וחדרי עובדים. כולם ערים לביקורת הזו, כלומר הדיבה כבר הופצה, מה שבעינינו הדיבה. לכן אם נוריד את זה בשלב הזה לאחר שכולם היו שותפים, זה יראה כאילו אנו מנצלים את כח העריכה שבידינו כדי למנוע ביקורת, יש בזה הודאה באשמה ולכן אמרנו שנזהיר אותו לגבי הדברים שלא היו בגדר הדיבה.

(עמ' 7 לפרוטוקול מיום 18 פברואר 2008, ש' 12-24)

זיסוביץ בהגינותו הודה כי הוא מודע לחובה למנוע פרסום לשון הרע. ברם, ניסה לספק הסבר להחלטה לשדר את הקטע הבעייתי, משיקולי "צמצום הנזק" או ההשלכות שהיו לטעמו על החלטה שלא לשדרה, כך:-

ש: אתה מודע לחובה שלך להסיר קטעים שעלולים להיות בגדר לשון הרע, הוצאת דיבה נגד הטלוויזיה או נגד אנשים שמופיעים בטלוויזיה.

ת:כן.

ש: אני מבין שבמקרה הזה לא מצאת לנכון להפעיל שיקול הדעת לחובה הזו.

ת: זה לא מדויק. בוודאי שהייתי מודע לכך שיש הוצאת דיבה והבאתי את הדבר לידיעתו של מר משולם. בגלל שני השיקולים שצינתי קודם, העובדה שהדברים נאמרו בנוכחות קהל רב והם הופצו והדיבה הוצאה, דובר במנחה שיש בכוחו להוריד וחשבנו שאולי בכל זאת ננהג להוריד את הקטע. דוקא מאחר ומדובר בי, אני יכול להשתמש בכלי שבידי והחלטנו שלא לשדר (צ"ל "כן לשדר") בגלל שתי הסיבות.

... אילו היינו מורידים, זה עלול היה לדלוף לעיתון ואז היה מתפרסם בדרך הזו, אז הנזק מאי הפרסום היה הרבה יותר גדול...."

(שם, בעמ' 8 ש' 17-25 ובעמ' 10 ש' 9-11)

כ

עולה איפוא כי זיסוביץ היה שותף מלא לעריכת התוכנית ולהחלטה לשדר אותה. לשיטתו של זיסוביץ, מעמדו איפשר לו להכתיב את הורדת הקטע הבעייתי. אף על פי כן, הביע עמדה

מפורשת לפיה ישודר הראיון במלואו ללא חיתוך הקטעים הבעייתיים, על אף היותם פוגעניים מבחינתו. זאת משיקולי אתיקה מקצועית בשילוב תועלת ונזק צפוי מהחלטה אחרת.

לסיכום, אני קובעת כי זיסוביץ היה שותף מלא להחלטה לשדר את התוכנית ובוודאי שלא נעשה על ידו כל נסיון למנוע שידורה, תוך הקטנת נזקיו הנטענים. זיסוביץ, בשיקוליו האישיים, החליט ביוזמתו ובמודע להרחיב את "מעגלי" הפרסום, לשדר את המידע הכוזב עליו, בציבור הרחב ובתוכנית טלוויזיה תוך שהוא מסייע בהפצת לשון הרע נגדו. לטעמי, היה ביכולתו של זיסוביץ לפעול במספר חלופות למניעת הפרסום, אם על דרך של ביטול שידורה של התוכנית בכלל, אי שידורו של הראיון, שידורו של חלק מהראיון - על ידי הורדת שני הקטעים "הבעייתיים" או שידורה של תגובה מטעמו לדברים לשם הבהרה.

למעשה, זיסוביץ אחראי לביצוע העוולה של פרסום לשון הרע גם בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), התשכ"ח-1968 (להלן: "הפקודה"). לשון הרע היא עוולה נזיקית, כאמור בסעיף 7 לחוק, כאשר סעיף 12 לפקודה קובע כי: "המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשר אותם, יהא חב עליהם".

לפיכך, אני קובעת כי הן הטלוויזיה החינוכית והן זיסוביץ, בנוסף למשולם אחראים לפרסום. אך בכך לא סגי.

17. לשם קביעת חלקו של כל אחד מהמעורבים נדרשת בחינת האשם והשפעתו על החיוב הנזיקי. סעיף 64 (2) לפקודה קובע כי לא יראו אדם כמי שגרם לנזק אם אשמו של אדם אחר הוא שהיה "הסיבה המכרעת לנזק". המבחנים לקביעת הסיבה המכרעת הם מבחני הקשר הסיבתי המשפטי. המבחן לקיומו של הקשר הסיבתי העובדתי הינו "הגורם שאין בלתי". (ראו ת"א (מחוזי יר') 571/94 - ענבר סהר נ' מעריב - הוצאת מודיעין בע"מ, תק-מח 196(1), 736, 742 (1996)) ברור כי אלמלא דבריו של משולם לא היה נגרם הנזק לזיסוביץ. אולם, עוד נקבע בפסיקה כי כאשר חובת הזהירות המוטלת מכוונת למנוע אשמו של אדם אחר, אין לראות בהתרחשות אשמו של האחר, כסיבה מכרעת, המנתקת את הקשר הסיבתי (ראו: ע"א 610/94 גדליה בוכבינדר נ' כונס נכסים בתפקידו כמפרק בנק צפון אמריקה, פ"ד נז(4) 289 וע"א 6649/96 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' עופרה גלעד, פ"ד נג (3) 529).

לטעמי, הן על הטלוויזיה החינוכית והן על זיסוביץ היתה מוטלת החובה למנוע הפרסום. העובדה כי משולם לא דרש למנוע את השידור בנוסף לשיקולים אתיים או שיקולי תועלת לא מסירים את חובתם לנהוג כאמור. אצין כי הייתי מצפה מזיסוביץ שיבקש מהגב' לוז או ממנהלי הערוץ לשקול ביטול השידור, אף שאין מחלוקת כי ההחלטה הסופית הינה בידי הטלוויזיה החינוכית, על כל המשתמע גם במערכת היחסים בינו לבין הטלוויזיה החינוכית. עוד היה מצופה כי הטלוויזיה החינוכית תנקוט באמצעים העומדים לרשותה כדי לבדוק אם המידע שנמסר על ידי משולם הינו כוזב או שיש בו מן האמת. כל המחדלים הללו, וכמובן ההחלטה הפוזיטיבית לקיים את השידור והראיון המלא, אינם משחררים את זיסוביץ ואת הטלוויזיה החינוכית מן האחריות והאשם כאמור.

ב, גם בכך לא די, בהתאם לסעיף 66 לפקודה "מקום שגם התובע גם הנתבע גרמו לנזק באשם, אלא שהתנהגותו של הנתבע היא שהביאה לידי אשמו של התובע, רשאי בית המשפט להגדיל את הפיצויים שהנתבע היה חייב לשלם, אילולא הוראת סעיף 64, ובלבד שלא יעלו על סכום שהיה חייב לשלם לולא גרם גם התובע לנזק באשמו." סעיף 66 הינו רלבנטי ב"חסיים" בין משולם לזיסוביץ. ברי כי התנהגותו של משולם, הטחת הפרטים הכוזבים כנגד זיסוביץ - מראיין התוכנית, העמידו את זיסוביץ בסיטואציה בעייתית כפי שתיאר. אותה דילמה - אתית, כפי שכינה אותה זיסוביץ, שיקולי התועלת שעמדו בבסיס החלטתו לשדר את הראיון, הם שהפכו אותו ל"שותף לדבר עבירה".

בנסיבות אלו ובהתאם לסמכות המוקנית לביהמ"ש להגדיל את הפיצוי, הגם שהוכח אשמו של זיסוביץ, אני מוצאת שיש לחייב את משולם גם בגין הפרסום ב"מעגל השני", אשר קבעתי כי הוא אחראי לו, אם כי לא בכלול.

במישור היחסים הפנימיים בין המעוולים חל עקרון ההשתתפות או השיפוי. בהתאם לסעיף 84(ב) לפקודה, רשאי בית המשפט לחלק את האחריות בין המעוולים לבין עצמם, בהתאם "לצדק והיזר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק".

השיקולים אשר מנחים אותי בהכרעה בשאלה זו הינם מחד, העובדה כי משולם, נושא משרה בכירה מאד ברשות השידור, חזקה עליו כי הינו מודע לחוזקה של האמירה המשודרת. משרתו הבכירה והמעמד הנלווה לה מחייבים דוקא אותו לנקוט במשנה זהירות, בטרם יטיח האשמות המבוססות על "שמועות" בלבד, בכל אדם באשר הוא ובעמיתו למקצוע בפרט. מנגד, הטלויזיה החינוכית, חזקה גם עליה כי היא מודעת לכוחה בהפצתו של מידע בציבור הרחב. אין שידור במדיה אחרת, כתובה או אלקטרונית להשתוות לתהודה בקרב הציבור לדברים המובעים לשידור בטלויזיה. לבסוף, זיסוביץ, עיתונאי ותיק ומנוסה. הגם שנקלע לסיטואציה בעייתית ולקונפליקט אמיתי. חזקה כי הוא מודע לכללי האתיקה המקצועית ומנגד לכוחו בהבאתם או אי הבאתם של נושאים רלבנטיים למודעות הציבור, כל אלו היו צריכים להנחותו בבחירת השיקולים הנכונים לשידור או אי שידור של התוכנית.

לפיכך ובהתחשב בכל השיקולים שפורטו לעיל, מצאתי את משולם אחראי בגין הפרסום ולשון הרע הן "במעגל הראשון" והן ב"מעגל השני". בגין חלקו של זיסוביץ יופחתו 10% מהפיצוי בגין הנזק ב"מעגל השני" בלבד. במסגרת הודעת צד ג' יהא משולם זכאי להשתתפותה של הטלויזיה החינוכית ב- 50% מהנזק שנגרם כתוצאה מהפרסום ב"מעגל השני" בלבד.

הנזק

18. זיסוביץ טען כי נגרם לו נזק במישור האישי ובמישור המקצועי. אשר למישור האישי נטען כי חש עלבון והשפלה בעקבות דבריו חסרי השחר של משולם. למישור השני נטען כי היות וזיסוביץ הינו איש תקשורת ובעיקר מבקר תקשורת, הרי שהפגיעה בשמו הטוב הינה אנושה וחמורה וכרסמה במעמדו כאיש תקשורת אמין, כיועץ וכמרצה. כך שהדבר פגע בסיכוי העסקתו בהווה ובעתיד.

זיסוביץ לא הביא כל ראיה חיצונית התומכת בטענותיו לגבי השלכות הפגיעה בו. לא הובא אף עד מטעמו, כן לא הוצגו אסמכתאות על ירידה בהכנסותיו, הפסקת פעילות כזו או אחרת. נהפוך-הוא מתצהירה של הגב' לוז עולה כי זיסוביץ משמש כמנחה התוכנית גם במועד עריכת התצהיר. הנזקים הנטענים עולים רק מתצהירו ומבלי שניתן ללמוד ממנו דבר על הדרך שבה ניתן לכמת את הנזק שנגרם לו או לאמת את טענותיו.

התגבשותה של עוולת לשון הרע אינה מותנית בקיומו של נזק. אולם, בבוא בית המשפט לפסוק פיצוי, יחולו ההוראות הכלליות של דיני הנזיקין, המחייבות קיומו של נזק כתנאי לפסיקת פיצוי, שהרי סעד הפיצוי, מטבעו, מצריך קיומו של נזק עליו יש לפצות (יצחק אנגלרד, אהרן ברק ומישאל חשין, דיני הנזיקין- תורת הנזיקין הכללית (בעריכת גד טדסקי) (מהדורה שנייה, תשל"ז) 577).

בשאלת הוכחתו של הנזק, ניתן להיעזר בחזקה עובדתית על פיה פרסום לשון הרע מעצם טיבו גורם נזק, אלא אם הוכח אחרת. (לענין זה ראו שנהר, בעמ' 367). למונח "נזק" שבפקודת הנזיקין, הכולל גם פגיעה בשם טוב, יש להעניק משמעות רחבה, ולכלול בו כל הפסד מוחשי, לרבות סבל נפשי (ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון פ"ד לט(1) 113, 139).

כאשר אנו עוסקים בעוולת לשון הרע, באופן טבעי, המדובר בנזקים אשר קשה לאמוד אותם במושגים ממוניים. לאור אופייה של עוולת לשון הרע, קיים הצורך לערוך איזון חוקתי בין הזכות לשם הטוב ולפרטיות, לבין הזכות לחופש הביטוי. "כאשר המדובר באיש ציבור שנפגע, עשויים לפעול שיקולים נוגדים, מחד, חופש הביטוי המוגן ביחס לאיש ציבור רחב יותר מאשר כלפי אזרח מן השורה נוכח חשיפתו מדעת של איש הציבור לקלחת השיח הציבורי. מאידך, עלולים להיפגע

תדמיתו ומעמדו הציבורי, מעמדו הציבורי ניזון מאמון הציבור. פגיעה זו באמון עלולה להיות מהותית ביותר ביחס למידת יכולתו להמשיך בתפקידו הציבורי". (פרשת נודלמן לעיל, פסקה 51 לפסק דינה של כב' השופטת א' פרוקצ'יה.)

ברע"א 4740/00 לימור אמר נ' אורנה יוסף פ"ד נה (5) 510, 525 (2001) (להלן: "פרשת אמר") נקבעו הכללים להערכת פיצוי בגין לשון הרע:-

" הפיצוי התרופתי בגין לשון הרע נועד להשיג שלושה יעדים: לעודד את רוחו (consolation) של הניזוק שנפגעה בגין לשון הרע; לתקן (repair) את הנזק לשמו הטוב; למרק (to vindicate) את זכותו לשם הטוב שנפגעה בגין לשון הרע ... לשם השגתן של מטרות תרופתיות אלה אין להסתפק בפיצוי סמלי, אך גם אין להטיל פיצויים העולים על שיעור הנזק שנגרם. הפיצוי התרופתי לא נועד אך להצהיר על הפגיעה. הוא גם לא נועד להעשיר את הנפגע. הפיצוי התרופתי נועד להעניק פיצוי מלא על הנזק שנגרם - לא פחות ולא יותר... רק כך יהא ניתן - בגדרי הפיצוי התרופתי - לקיים את האיזון (האופקי) הראוי בין חופש הביטוי מזה לבין השם הטוב והפרטיות מזה. ודוק, פיצוי סמלי יכול לבוא כמכשיר להצהרה על ביצוע העוולה, אך לא כביטוי לפיצוי תרופתי. הפיצוי העולה על הנזק יכול להיות מוצדק כפיצוי עונשי, אך לא כפיצוי תרופתי. ושוב, אין לומר כלל ועיקר כי על בית-המשפט לפסוק פיצוי "נמוך" כדי שלא לפגוע בחופש הביטוי. גם אין לומר כלל ועיקר כי על בית-המשפט לפסוק פיצוי "גבוה" כדי להגן על השם הטוב. על בית-המשפט לפסוק פיצוי מלא המשקף את מלוא הנזק - הרכושי והלא רכושי - שנגרם לניזוק."

הנשיא (כתוארו אז) ברק נתן כלים להערכת הפיצוי:

- כ) "בפסיקת פיצויים בגין לשון הרע יתחשב בית-המשפט, בין היתר, בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד. הבחינה היא אינדיווידואלית. אין לקבוע "תעריפים". בכל מקרה יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, באמינותו, במידת פגיעתו ובהתנהגות הצדדים. אכן, התנהגותו של הניזוק לפני פרסום ולאחריו עשויה להוות אמצעי שבעזרתו ניתן לעמוד על נזקו. בדומה, התנהגותו של המזיק אף היא עשויה להשפיע על שיעור הנזק והערכתו. כך, למשל, התנצלות על דברי לשון הרע עשויה להקטין את הנזק שהם גרמו ובכך להשפיע על שיעור הפיצויים (ראו סעיף 19 לחוק). חומרת הפגיעה ברגשותיו של הניזוק ובשמו הטוב נמדדת לעתים בחומרת מעשיו וביטוייו של המזיק. ודוק, אין בכך פיצוי עונשי. זהו נזק מוגבר המביא לפיצוי מוגבר (aggravated) בשל התנהגות המזיק. כך, למשל, מזיק היודע כי דבריו אינם אמת והעושה כל מאמץ בבית-המשפט להוכיח את אמיתותם, עשוי לגרום להגברת נזקו של הניזוק ובכך להגביר את הפיצוי שלו הוא יהיה זכאי."

(שם, בעמ' 525)

בסעיף 7א לחוק לשון הרע נקבע כי:

(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע. רשאי בית המשפט לחייב הנתבעת לשלם לפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק."

לפרשנותו של סעיף 7א לעיל נאמר בפרשת אמר לעיל, בהערת אגב, היות והתיקון לא חל עליו:-

"...בחינתה של הוראה זו חורגת, איפוא, מגדריו של ערעור זה. היא מעוררת בעיות לא פשוטות של פירוש ותוקף. די אם נאמר, לצרכי ערעור זה, כי אין לקבל את עמדת המשיבים, לפיה נקבע בהוראה זו רף עליון לפיצויים ללא הוכחת נזק. מטרתה של הוראה זו לקבוע רף תחתון, המשחרר את הניזוק מהצורך להוכיח את נזקו.

(שם, 527. לפרשנות זו ראו גם א' גנאים, מ' קרמניצר ו- ב' שניר, בספרם "לשון הרע - הדין המצוי והרצוי" (המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2005).

בפרשת נודלמן ניבחן סעיף 7א ועלתה שאלת פרשנותו בפסיקת הפיצויים שנקבעו לשרנסקי. כב' השופטת פרוקצ'יה קבעה כי "כאשר מצויים נתונים של נזק מיוחד או כללי, מסגרת הפיצוי הסטטוטורי אינה מחיבת" (שם, פסקה 45). נוכח נוסחו הבלתי ברור של הסעיף נקט בית המשפט בפרשנות תכליתית אוביקטיבית וסוביקטיבית ולפיה נקבע כי הפיצוי המקסימלי רלבנטי משלא הוכח נזק מיוחד או נזק כללי כלל. הגבלת שיקול דעתו של ביהמ"ש במצבים בהם הובאו נתונים ביחס לנזק הכללי לא תשיג לפיכך את תכליתו של הסעיף.

היות וזיסוביץ לא טרח להביא כל אסמכתא או נתונים לנזקיו הנטענים, יגזרו נזקיו בגדרו של סעיף 7א לחוק בלבד.

החלטתי לפסוק לזיסוביץ פיצוי כדלקמן:-

10,000 ₪ בגין ה"מעגל הראשון" ו- 35,000 ₪ בגין ה"מעגל השני" (10% יופחתו מסכום זה כאמור בסעיף 17 לעיל, סה"כ 31,500 ₪). בקביעת הסכום הבאתי בחשבון את השיקולים הבאים:

הפגיעה בשמו הטוב של זיסוביץ נראית בעיני חמורה. יושרו, אמינותו והתנהלותו האישית של איש תקשורת, מנחה תוכניות טלוויזיה ורדיו הינם מהותיים. הפרסום השפיע, לפי עדותו של זיסוביץ, המקובלת עלי, אף שלא נתמכה בראיות חיצוניות, על ההתייחסות אליו מצד קולגות וחברים וגרם לו עוגמת נפש לא מבוטלת.

דבריו של משולם היו חסרי הצדקה עניינית כלשהיא והיו בבחינת מהלך אשר כל מטרתו לפגוע ולהכפיש, זאת בשעה שלא היה בידיו בסיס ממשי לדברים. הדברים לא היו המשך טבעי לנושא הדיון, אלא "מכה מתחת לחגורה" באופן מובהק. התעקשותו של משולם שלא להתנצל, במהלך השידור, אחריו ובמהלך ההליך המשפטי, אף לאחר שהודה כי הפרטים שנמסרו על ידו אינם נכונים, החמירה את הפגיעה והתסכול אצל זיסוביץ.

19. העתירה לפרסום התנצלות

בנוסף לסעד הכספי, עתר זיסוביץ לכך שמשולם יחוייב בפרסום התנצלות שתשודר במסגרת התוכנית, בנוסח ובגודל ההולמים את עוצמת הדיבה. בסעיף 9 לחוק הוגדרו הצווים שבסמכותו של ביהמ"ש ליתן, כך:-

9. (א) נוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע, לצוות -

(1) על איסור הפצה של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע או על החרמתם; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצאים עותקים כאלה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעותקים שהוחרמו;

(2) על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ודרך שיקבע בית המשפט.

לענין פרסומה של "התנצלות" נקבע על ידי כב' השופטת ד. מרק-הורנצ'יק בתא (ת"א) 53550/05, בשא 184488/05 ידיעות אינטרנט שותפות רשומה ואח' נ' בנק דיסקונט בע"מ ואח', מיום 17.4.06, טרם פורסם) כי סעד זה חורג מתחום סמכותו של בית משפט זה. שווייה של התנצלות - אינה ניתנת להערכה כספית. דין והלכה הם כי צו או סעד אשר שווים אינו ניתן לביטוי כספי או להערכה, אינו מצוי בגדר סמכותו של בית משפט השלום, אלא בתחומו של ביהמ"ש המחוזי נוכח הסמכות השיורית הנתונה לו והקבועה בסעיף 40 (1) לחוק בתי המשפט. גישת השופטת ד. מרק-הורנצ'יק, אומצה גם על ידי כב' השופטת א. כהן בבש"א 153607/08 מיקי רזנמטל נ' עידן עופר, (מיום 8.4.2008), המסתמכת על דברי ההסבר לחוק, כמפורט שם.

לפיכך, אני דוחה את הבקשה בגין סעד זה.

20. סוף הדבר

לאור כל האמור לעיל, אני דוחה את תביעת משולם. אני מקבלת את תביעת זיסוביץ ומקבלת את הודעת צד ג' בחלקה.

קביעתי היא איפוא כי הפיצוי המגיע לזיסוביץ בגין הפגיעה בשמו הטוב הינו בשיעור של 41,500 ₪. כמו-כן, ישא משולם בהוצאות ההליכים ובשכ"ט עו"ד של זיסוביץ בגין תביעתו שהתקבלה בסך של 10,000 ₪ בצירוף מע"מ, בנוסף ישלם משולם לזיסוביץ סך של 7,500 ₪ בצירוף מע"מ, נוספים בגין דחיית תביעתו.

משולם זכאי להשתתפות הטלויזיה החינוכית בגובה של 50% מהפיצוי, בגין ה"מעגל השני", לאחר ניכוי חלקו של זיסוביץ. לפיכך ההשתתפות בהוצאות ההליך ושכ"ט תהא בשיעור של 30% בלבד (זאת רק לגבי תביעת זיסוביץ).

אדגיש כי בפסיקת ההוצאות ניתן משקל לכך שהתביעה הוגשה היתה "מנופחת" כאשר לא נעשה דבר כדי להוכיח את הנזקים הנטענים.

כל הסכומים ישאו ריבית והפרשי הצמדה כדין מיום מתן פסק הדין ועד ליום התשלום המלא בפועל. (למען הסר ספק ההוצאות שנפסקו על ידי הינן בנוסף להוצאות ככל שנפסקו בהחלטות ביניים ככל שנפסקו לצד זה או אחר).

ניתן היום ו' בכסלו, תשס"ט (3 בדצמבר 2008) בהיעדר הצדדים. המזכירות תמציא העתקים לב"כ הצדדים. ערעור תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.